

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

AI.4 Studija financijske potpore i modela financiranja energetskih zajednica građana uz primjere dobre prakse

„Ovaj projekt je dio Europske klimatske inicijative (EUKI) njemačkog Saveznog ministarstva za gospodarstvo i klimatske aktivnosti (BMWK).“

Izradili: Društvo za oblikovanje održivog razvoja (DOOR), Ivan Duilo, Nena Šilić, Maja Bratko
uz doprinos Regionalne razvojne agencije Srem (RRAS).

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Sadržaj

Uvod.....	4
1. Kapitalno financiranje	5
1.1. Dionice.....	5
1.2. Profit.....	5
2. Zaduživanje.....	7
2. 1. Leasing.....	7
2.2. Bankovni zajmovi	7
2.3. Zeleni krediti	8
2.4. Društveni krediti	8
3. Subvencije i potpore	9
3.1. Internacionalne subvencije i potpore	9
3.2. Europske subvencije i potpore	9
3.2.1. Kohezijska politika.....	10
3.2.2. Mehanizam za pravednu tranziciju	11
3.2.3. Modernizacijski fond	11
3.3. Nacionalne subvencije i potpore	11
3.3.1. Hrvatske državne potpore	12
3.3.2. Srpske državne potpore	14
3.4. Donacije.....	18
4. Ostale vrste financiranja	19
4.1. Grupno financiranje	19
4.2. Jamstva.....	20
4.3. Javno-privatna partnerstva	20
4.4. Mezzanine financiranje	20
5. Odnos financiranja i vlasništva	21
6. Financijski plan	24
7. Financijski izazovi i prepreke	25
8. Primjeri dobre prakse	26

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

8.1. Vjetroelektrana zajednice Templeberry	26
8.2. ZEZ mikroprojekti	27
8.3. Som Energia energetska zadruga	27
8.4. Projekt „Čista energija i energetska efikasnost za građane“	28
Zaključak	29
Izvori	30

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Uvod

U vremenu rastuće zabrinutosti za okoliš i potrebe za prelaskom na održive izvore energije, koncept energetske zajednice građana (EZG) došao je kao obećavajuća perspektiva. Ove inicijative građanske energije ključni su dio oporavka - osnažuju lokalne zajednice da preuzmu odgovornost za svoje energetske potrebe te zajednički smanje emisije ugljika, tako ubrzavajući energetske tranzicije te potičući pozitivne promjene u energetski demokratskom krajoliku. Međutim, da bi se težnje ostvarile, financiranje energetske zajednice građana igra ključnu ulogu.

Studija pred nama će predstaviti šareni svijet financijskih potpora i modela financiranja EZG - od inovativnih kampanja za prikupljanje sredstava do poticaja koje podržavaju vlade i partnerstva s privatnim sektorom, opcije na raspolaganju energetskim zajednicama u teoriji su raznolike.

Osim predstavljanja različitih financijskih instrumenata koji su na raspolaganju energetskim zajednicama građana, studija će također istražiti stvarne primjere uspjeha koji pokazuju potencijal napredovanja EZG kada imaju pristup odgovarajućim financijskim resursima. Kroz detaljnu analizu tih primjera, cilj je istaknuti najznačajnije financijske alate te demonstrirati izvodljivost lokalnih inicijativa uz pravo planiranje, partnerstvo i inicijativu.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

1. Kapitalno financiranje

Kada je riječ o inicijativama na području energetske zajednice, kapitalno financiranje podrazumijeva prikupljanje kapitala od članova energetske zajednice kako bi se samostalno financirali projekti ili energetske usluge. Osim financijske potpore, ovaj model financiranja članovima osigurava suvlasnička prava nad projektom, a energetske zajednice vrijedne partnere koji sudjeluju u upravljanju, ali i kontroli nad energetske zajednicom. Također, članovi mogu dobiti dio raspoložive dobiti od projekta, primjerice u obliku godišnje dividende.

Premda kapitalno financiranje predstavlja najosnovniji i najstabilniji oblik financiranja, ono također nosi rizik kako za organizaciju tako i za osobu koja osigurava financijska sredstva. Naime, ulaganje ne mora nužno generirati dobit, a može biti i izgubljeno u slučaju neuspjeha projekta. S obzirom na navedeni rizik, većina subjekata nije sklona ulozima u ranim fazama planiranja projekta, već u operativnom razdoblju.

Kapital se može prikupiti na dva načina.

1.1. Dionice

Dionice se mogu koristiti kao početni kapital za financiranje određenog projekta. Ponudom udjela novim ili postojećim članovima stvara se temeljni kapital energetske zajednice građana, koji zapravo predstavlja dugoročni dug zajednice prema njenim članovima s mogućnošću otplate u određenim vremenskim intervalima.

Vlasništvo dionica daje upravljačka prava, dopuštajući članovima da glasaju o važnim pitanjima prema demokratskom i transparentnom načelu "*jedan član – jedan glas*". Povrat na ovu investiciju obično dolazi u obliku dioničkog interesa, koji se utvrđuje odlukama članova o raspodjeli dobiti.

Projekti u začetku mogu ponuditi povoljnije uvjete, kao višu financijsku stopu povrata, ukoliko žele privući širu publiku. Osim toga, zajednica može omogućiti tzv. otvorenu ponudu udjela, eng. "*open share offer*", što nudi veću fleksibilnost i omogućuje kupnju udjela u bilo kojem trenutku.

Premda dioničarski model predstavlja izvrstan model financiranja EZG-a, važno je biti svjestan njegovih ograničavajućih svojstava za uključivost ranjivih kućanstava s obzirom da je potrebno uložiti određena financijska sredstva koja nisu dostupna svim građanima.

1.2. Profit

Uspješne energetske zajednice građana mogu koristiti prihode ostvarene od poslovanja za poticanje daljnji rast i financiranje budućih projekata. Iako se to može činiti dalekim za

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

zajednicu u nastajanju, ključno je postići konsenzus o unaprijed određenoj raspodjeli dobiti. Tako je, primjerice, od ostvarenog prihoda prve solarne elektrane moguće uložiti u drugu, i time ostvariti društvenu misiju zajednice.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

2. Zaduživanje

Zaduživanje je izvor financiranja koji funkcionira po principu uzimanja kredita za financiranje poslovanja ili projekata, te vraćanja novca zajmodavcima – građanima, bankama, ili pak ustaljenim energetske zajednicama - u dogovorenom roku uz odgovarajuću kamatu. Upravo je kamatna stopa ključni element u financiranju zaduživanjem. Kamatna stopa predstavlja postotak koji zajmoprimac plaća vjerovnicima (investitorima ili zajmodavcima) kao naknadu za korištenje posuđenog novca.

2. 1. Leasing

Leasing u kontekstu EZG se odnosi na shemu financiranja u kojoj zajednica iznajmljuje opremu ili imovinu, kao što su solarni paneli, vjetroturbine ili sustavi za pohranu energije, umjesto da ih izravno kupi. Leasing za velika obnovljiva postrojenja se realizira posredstvom više aktera: sponzora, banke ili leasing kuće, developera, operativnih menadžera i na kraju kupaca energije. Na kraju trajanja ugovora, korisnik može postati vlasnik dobra plaćanjem fiksne kvote podmirene prije potpisivanja ugovora. To energetske zajednici omogućuje pristup i korištenje te imovine bez neposrednih početnih troškova povezanih s kupnjom istih.

U energetske zajednicama leasing ima nekoliko očiglednih prednosti:

- Niži početni troškovi: Leasing može učiniti tehnologiju obnovljive energije pristupačnijom širem rasponu članova zajednice koji možda nemaju financijska sredstva za izravnu kupnju opreme.
- Ublažavanje rizika: Leasing može pomoći u ublažavanju nekih financijskih rizika povezanih s posjedovanjem i održavanjem opreme za obnovljivu energiju. Najmodavac često preuzima odgovornost za održavanje i popravke.
- Zajedničko vlasništvo: članovi EZG mogu zajednički iznajmiti i koristiti opremu, raspoređujući troškove i koristi među grupom.

2.2. Bankovni zajmovi

Bankovni zajam se odnosi na posudbu novca banke potrošačima na određeno vremensko razdoblje.

Kao uvjet za bankovni zajam, zajmoprimac će morati plaćati određeni iznos kamate mjesečno ili godišnje. Kamatna stopa može biti fiksna ili promjenjiva.

Kada netko podnese zahtjev za bankovni kredit, banka analizira kreditnu sposobnost dužnika kako bi procijenila rizik vezan uz odobravanje kredita. To uključuje analizu financijskih podataka, kreditne povijesti, poslovnih planova i drugih relevantnih čimbenika. Upravo se zbog

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

'strogog' režima odobravanja bankovni zajmovi ističu kao teže dostupnima energetske zajednicama građana. Kao alternativu je moguće izdvojiti etične banke, koje stavljaju dodatni naglasak na procjenu društvenog i ekološkog utjecaja projekta kao dio pregleda. U Hrvatskoj je Etična banka u osnivanju kao projekt [Zadruga za etično financiranje](#) čiji će primarni cilj biti ulaganje u razvoj zajednice kroz projekte koji su financijski, društveno i okolišno održivi.

2.3. Zeleni krediti

Zeleni krediti su instrumenti financiranja održivih i ekološki prihvatljivih energetske projekata i inicijativa. U kontekstu EZG, zeleni zajmovi mogu financirati projekte koji koriste lokalnoj zajednici, kao što su mikro-mreže, sustavi daljinskog grijanja/hlađenja i zajednička energetska infrastruktura.

Zeleni zajmovi obično nude povoljne uvjete u odnosu na redovne kredite, kao što su niže kamatne stope ili dulji rokovi otplate, kako bi se potaknuli i podržali održivi projekti. Često ih pružaju banke, financijske institucije ili organizacije koje podupire vlada s fokusom na održivost i odgovornost prema okolišu.

2.4. Društveni krediti

Sustav društvenog kreditiranja predstavlja vrstu financiranja koje je posebno osmišljeno za podršku društvenim projektima i inicijativama čiji je cilj rješavanje različitih društvenih pitanja i pozitivan učinak na zajednice. Ova vrsta zajmova može se usmjeriti za financiranje projekata građanske energije koji ciljaju na suzbijanje energetske siromaštva.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

3. Subvencije i potpore

Subvencije i potpore u kontekstu energetske zajednice građana predstavljaju ključni mehanizam podrške za ostvarivanje održivih energetske inicijativa. Ovo će poglavlje istražiti širok raspon povratnih i bespovratnih financijskih potpora koju pružaju vladine i dobrotvorne organizacije, istražujući kako ovi instrumenti mogu potaknuti održivi energetski razvoj i osigurati bolju budućnost lokalne zajednice.

3.1. Internacionalne subvencije i potpore

Prema [Compile](#)-u, nekoliko internacionalnih organizacija nudi potpore i nagrade za potporu lokalnim projektima. Naglasak je stavljen na Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP), koji podupire napore za ublažavanje klimatskih promjena te nudi pomoć organizacijama koje rade na postizanju ciljeva održivog razvoja. Osim UNDP-a, Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama (UNFCCC) upravlja značajnim fondovima za ublažavanje klimatskih promjena. Nagrada Keeling Curve odaje priznanje iznimnim energetske projektima koji imaju za cilj promovirati pristupačnu, pouzdanu energiju kao zamjenu za nastavak korištenja fosilnih goriva. Ova nagrada može biti dostupna za već dobro utemeljene energetske projekte zajednice [1].

3.2. Europske subvencije i potpore

Energetske zajednice igraju sve važniju ulogu u transformaciji Europskog energetske sektora, potičući razvoj obnovljivih izvora energije, povećavajući energetske učinkovitost i promičući aktivno sudjelovanje lokalnih zajednica. Europska unija prepoznaje važnost kroz brojne instrumente financijske potpore za razvoj, implementaciju i održavanje održivih energetske inicijativa subvencija i potpora u kontekstu energetske zajednica.

Financijski instrumenti Europske unije pružaju povoljnije uvjete od komercijalnih opcija te potiču provedbu ekonomski isplativih projekata. Ovi instrumenti omogućuju povrat sredstava i često se primjenjuju u projektima obnovljive energije, što često rezultira smanjenjem troškova energije i emisijom stakleničkih plinova. Specifično za energetske zajednice, cilj financijskih instrumenata može biti postizanje društvenih koristi kroz smanjenje troškova energije, veću pristupačnost, smanjenje rizika od klimatskih promjena te doprinosi gospodarskom rastu i blagostanju građana.

Europska sredstva se dodjeljuju tijekom sedmogodišnjih financijskih razdoblja. Sredstva za ovo razdoblje 2021.-2027. dolaze iz dva glavna izvora [2].

- Višegodišnji financijski okvir (VFO) - 1 074,3 milijarde eura. Osim bespovratnih sredstava, u okviru VFO 2021. - 2027., dostupni su različiti financijski instrumenti,

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

uključujući dužničke, jamstvene i vlasničke izvore. Ključna karakteristika je mogućnost kombiniranja bespovratnih sredstava s povratnim financijskim instrumentima.

- Mehanizam "Next Generation EU" (NGEU) - 750 milijardi eura. 390 milijardi eura su bespovratna sredstva, a preostalih 360 milijardi eura su zajmovi za države članice. Paket se sastoji od nekoliko programa i doprinosa, ali daleko najveći je Mehanizam za oporavak i otpornost (RRF), iz kojeg je najmanje 37% sredstava namijenjeno djelovanju u području klime i održivosti okoliša.
- Social climate fund - 14. srpnja 2021. Europska komisija usvojila je paket zakonskih prijedloga „Fit for 55“ kako bi ispunila novi cilj EU-a o smanjenju emisija stakleničkih plinova (GHG) od najmanje 55% do 2030. Paket je dio Europskog zelenog plana Green Deal, koji ima za cilj čvrsto postaviti EU na put prema neto nultim emisijama stakleničkih plinova (klimatska neutralnost) do 2050. godine. Paket Fit for 55 uključuje uredbu o osnivanju novog društvenog klimatskog fonda (SCF). Cilj SCF-a je pomoći ranjivim kućanstvima, mikro-poduzećima i korisnicima prijevoza da se suoče s dodatnim troškovima s kojima bi se mogli suočiti kada se Direktiva EU-a o sustavu trgovanja emisijama (ETS) revidira kako bi obuhvatila ova dva sektora. SCF bi trebao osigurati do 65 milijardi eura u razdoblju od 2026. do 2032., uglavnom kroz ETS kredite u sektorima građevinarstva i cestovnog prometa. Očekuje se da će države članice sufinancirati 25% ukupnih procijenjenih troškova svojih društvenih planova.

3.2.1. Kohezijska politika

Kohezijska politika predstavlja strategiju Europske unije za promicanje i omogućavanje uravnoteženog razvoja država članica i njihovih regija. Kohezijska politika za razdoblje 2021. – 2027. djeluje kroz namjenska sredstva različitih fondova [3]:

- Europski fond za regionalni razvoj (ERDF) posvećen je ulaganju u društveni i gospodarski napredak svih regija i gradova unutar EU-a.
- Kohezijski fond (KF) usmjeren je na ulaganja u ekološke i prometne inicijative u manje ekonomski uspješnim zemljama EU-a. Usredotočen je na Bugarsku, Hrvatsku, Cipar, Češku, Estoniju, Grčku, Mađarsku, Latviju, Litvu, Maltu, Poljsku, Portugal, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju. Iz KF-a podupiru se ulaganja u području prometa i okoliša, uz poseban naglasak na obnovljivu energiju te ulaganja u TEN-T.
- Europski socijalni fond Plus (ESF+) osmišljen je za promicanje zapošljavanja i poticanje socijalne uključenosti i jednakosti diljem zemalja EU-a.
- Fond za pravednu tranziciju (JTF) ima za cilj pružiti potporu regijama koje su najviše pogođene tranzicijom prema klimatskoj neutralnosti.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

3.2.2. Mehanizam za pravednu tranziciju

Ključni instrument za pomoć regijama, industrijama i zaposlenicima koji se suočavaju s najvećim izazovima tijekom prelaska na klimatsku neutralnost, te za sprječavanje porasta regionalnih nejednakosti je Mehanizam za pravednu tranziciju (JTM).

JTM se sastoji od tri stupa financiranja:

1. Fonda za pravednu tranziciju, za pomoć regijama koje uvelike ovise o fosilnim gorivima i industrijama s visokim emisijama.
2. Posebnog programa za pravednu tranziciju u okviru programa InvestEU, koji nudi tehničku podršku i zajmove za razna ulaganja u području energetske i prometne infrastrukture, te promicanje kružnog gospodarstva.
3. Instrumenta za kreditiranje u javnom sektoru koje pruža Europska investicijska banka (EIB).

Kombinacija EIB-ovih kredita i bespovratnih sredstava Europske komisije namijenjena je olakšavanju financiranja projekata u najpogođenijim regijama Europske unije, te poticanju zelenog gospodarstva.

3.2.3. Modernizacijski fond

Modernizacijski fond je financijski instrument uspostavljen [Direktivom 2003/87/EZ](#) o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Zajednice za 10 država članica - Bugarske, Hrvatske, Češke, Estonije, Mađarske, Latvije, Litve, Poljske, Rumunjske i Slovačke.

Modernizacijski fond se financira iz 2% od ukupnih emisijskih jedinica za razdoblje 2021.-2030. te iz dijela emisijskih jedinica koje mogu biti dodatno prebačene iz ukupne količine emisijskih jedinica namijenjenih prodaji na dražbi, predviđenih za raspodjelu u svrhu solidarnosti i rasta [4].

3.3. Nacionalne subvencije i potpore

Kako bi se lokalna zajednica uključila, sudjelovala i imala korist od energetske tranzicije potrebna je efektivna politika nacionalne uprave koja nudi niz financijskih potpora lokalnim energetskim projektima, kao što je primjerice Europska klimatska inicijativa (EUKI) instrument financiranja njemačkog Saveznog ministarstva za ekonomska pitanja i klimatske akcije. Nacionalne subvencije i potpore su neizostavan alat za razvitak EZG.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

3.3.1. Hrvatske državne potpore

Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026. (RRF fund)

Nacionalnim planom za oporavak i otpornost države članice predlažu reforme i investicije koje primarno trebaju osigurati da se minimalno 20% ukupnih sredstava Plana usmjeri na ispunjavanje ciljeva digitalne tranzicije te minimalno 37% ukupnih sredstava namjeni za postizanje ciljeva zelene tranzicije.

Hrvatska je za svoj Plan u okviru Mehanizma osigurala financijska sredstava u iznosu od gotovo 9,9 milijardi eura, od čega je 6,3 milijarde eura bespovratnih sredstava (12% HRV BDP-a), a oko 3,6 milijardi eura povoljnih zajmova.

Plan je strukturiran tako da obuhvaća pet komponenti i jednu inicijativu:

Gospodarstvo

Javna uprava, pravosuđe i državna
imovina

Obrazovanje, znanost i
istraživanje

Zdravstvo

Tržište rada i socijalna zaštita

Inicijativa: Obnova
zgrada

NPOO naglašava važnost reforme elektroenergetske mreže. Unutar komponente gospodarstva, koje preuzima 54% sredstava, podkomponenta 'Energetska tranzicija za održivo gospodarstvo' spominje pojam energetske zajednice. U navedenoj podmjeri je naznačeno kako će se reformom otkloniti barijere za prihvat i distribuciju većih količina obnovljive energije, smanjiti gubici i otkloniti uska grla u sustavu, uvesti aktivni kupci i aktivno upravljanje njihovom potrošnjom te kako će se građanima pružiti mogućnost udruživanja u **energetske zajednice**, što je sve preduvjet za punu implementaciju Direktive (EU) 2018/2001 i Direktive (EU) 2019/944. Međutim, energetske zajednice nisu izdvojene kao posebni korisnici fondova s posebnim financijskim alokacijama.

- **Kohezijska politika**

Kohezijska politika Europske unije financira se iz 5 fondove, čiji je zajednički naziv **Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi)**.

Iz Kohezijskog fonda se mogu financirati učinkovito korištenje energije i obnovljivih izvora energije u državama članicama čiji je bruto nacionalni dohodak po stanovniku manji od 90 %

Supported by:

prosjeaka EU-a, dok se ulaganja u infrastrukturu pružanja osnovnih usluga građanima u području energetike, okoliša, prometa te informacijskih i komunikacijskih tehnologija mogu ostvariti kroz Europski fond za regionalni razvoj.

Hrvatska alokacija za specifični cilj 2.2. Promicanje obnovljive energije u skladu s Direktivom (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća [1] o energiji iz obnovljivih izvora, uključujući kriterije održivosti utvrđene u njoj (EFRR) iz Programa Konkurentnosti i kohezije 2021.-2027. iznosi 95.000.000 eura. Unutar specifičnog cilja se spominju energetske zajednice, no uspostavljanje energetskih zajednica i specifičnih sredstava za njihovo promicanje se ne predviđa **Error! Reference source not found.**

„Polazeći od snažne povezanosti energetske politike i smanjivanja ugljičnog intenziteta gospodarstva i društva, cilj je osigurati pristupačnu, sigurnu i kvalitetnu opskrbu energijom na način koji će poduprijeti smanjivanje upotrebe fosilnih goriva, emisije stakleničkih plinova i pridonijeti ublažavanju rizika od klimatskih promjena kroz povećanje kapaciteta kod svih dionika tržišta (proizvođači energije, distributeri, opskrbljivači energijom, aktivni kupci, energetske zajednice, zajednice obnovljive energije, operatori sustava i sl.)“

- **Modernizacijski fond**

Modernizacijski fond je namijenjen podršci deset država članica Europske unije s nižim dohodcima u svrhu postizanja ciljeva europskog zelenog plana podupiranjem zelene i socijalno pravedne tranzicije.

Program podupire modernizaciju energetskih sustava i poboljšava energetske učinkovitost. Energetske zajednice mogu pokrivati sve aktivnosti navedene pod prioritetnim područjima fonda (npr. proizvodnja obnovljive energije, energetska učinkovitost, promicanje pravedne tranzicije).

Procjenjuju se sredstva Modernizacijskog fonda za Republiku Hrvatsku na 1 milijardu eura za razdoblje do 2030.godine, odnosno oko 100 milijuna eura godišnje. Prvi poziv je bio namijenjen investicijama u hrvatska poduzeća, u razvoj, u podizanje konkurentnosti i zelenu tranziciju, bez spomeni energetskih zajednica.

- **Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost**

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (FZOEU) središnje je mjesto prikupljanja i ulaganja izvanproračunskih sredstava u programe i projekte zaštite okoliša i prirode, energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije. U sustavu upravljanja i kontrole korištenja strukturnih instrumenata EU u RH, Fond ima ulogu Posredničkog tijela 2 za pojedine specifične ciljeve iz područja zaštite okoliša i održivosti resursa, klimatskih promjena,

Supported by:

energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije. Na web stranici Fonda objavljeni su javni pozivi/natječaji iz područja zaštite okoliša i energetske učinkovitosti [6].

- **Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja**

Isto kao i Fond za zaštitu okoliša, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja objavljuje javne pozive i natječaje za sufinanciranje brojnih projekata iz područja energetike, zaštite okoliša, vodoopskrbe, zbrinjavanja otpada, digitalizacije itd. [7].

- **Pozivi regionalnih i lokalnih samouprava**

Na web stranicama projekti.eu mogu se pronaći informacije o natječajima po županijama, gradovima i općinama. Pravo na bespovratna sredstva mogu se ostvariti u nekoliko koraka:

1. Prikupljanje ponuda i oblikovanje troškovnika za investiciju
2. Izračun ukupne vrijednosti investicije
3. Dostavljanje podataka i dokumentacije za pripremu prijave
4. Prijava na natječaj ili javni poziv u roku
5. Potpis Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava
6. Poštivanje Ugovora tijekom provedbe projekta
7. Završetak projekta u roku i u okviru planiranog budžeta

3.3.2. Srpske državne potpore

U Srbiji ne postoje fondovi čija je namjena usmjerena na financiranje energetske zajednice i zajednice obnovljivih izvora energije. U daljnjem tekstu bit će navedeni modeli financiranja koji se u istim ili jako sličnim oblicima koriste i u Hrvatskoj, te će biti navedeni razni primjeri u praksi i fondovi koji bi mogli biti izvor financiranja energetske zajednice u budućnosti.

Modeli financiranja energetske zajednice u Srbiji, kao kod svakog poslovnog poduhvata, mogu biti različiti. S obzirom da se radi o formiranju pravne osobe i organiziranju relevantnog oblika udruživanja te da pravni okvir uređuje samo pojedine elemente za zajednice obnovljivih izvora energije, načini financiranja mogu biti različiti. Najvažniji oblici financiranja su:

1. Osnivanje i dokapitalizacija zajednice OIE putem ulaganja u imovinu
2. Bankarski kredit
3. Projektno financiranje
4. Financijski lizing
5. Poticaji
6. Drugi tipovi financiranja

Supported by:

- **Osnivanje i dokapitalizacija zajednice OIE putem ulaganja u imovinu**

Osnivanje svakog pravnog subjekta podrazumijeva ulaganje u osnovni kapital, odnosno u imovinu odgovarajućeg oblika udruživanja, pa tako i Zajednice OIE, bez obzira na oblik u kojem će se osnovati ta zajednica. Osnivački ulogi mogu biti u novcu, stvarima ili pravima. Zadruga i udruženja također se mogu financirati putem članarine. Zakonom o privrednim društvima predviđeno je da je minimalni osnovni kapital privrednog društva 100 dinara. S obzirom na tako nizak prag minimalnog osnivačkog/osnovnog kapitala društva, očekuje se da će osnivačkim aktom biti utvrđen veći iznos ili da će se u narednim koracima radi realizacije poslovnog pothvata dokapitalizirati ili na drugi način financirati imovina Zajednice OIE, koja je privredno društvo, a koja služi za obavljanje djelatnosti. Zakonom o zadrugama predviđeno je da je minimalni osnovni kapital zadruga 100 dinara. Ugovorom o osnivanju zadruga mora se predvidjeti hoće li se zadruga financirati ulozima ili članarinama. Zakonom o udrugama nije predviđena obveza ulaganja u imovinu udruženja, već se spominju sredstva za realizaciju ciljeva udruženja koja se drže na računu udruženja.

- **Bankarski krediti.**

Bankarski kredit kao oblik financiranja često se koristi za ostvarivanje poslovnih projekata. Može poprimiti različite oblike, ovisno o specifičnostima banke i same konstrukcije posla. Bankarski kredit je vrsta zajma u okviru obvezujućeg pravnog odnosa između banke kao zajmodavca i Zajednice OIE kao zajmoprimca. U ovom odnosu, zajmodavac (banka) pruža zajmoprimcu određenu svotu novca na određeni rok, dok se zajmoprimac obvezuje da će po isteku tog roka vratiti zajmodavcu istu svotu novca, uvećanu za unaprijed određenu kamatu. Povrat zajma može se vršiti periodično (obročno) ili jednokratno. Bankarski kredit uključuje i određena sredstva osiguranja koja zajmoprimac pruža kao jamstvo za vraćanje duga, odnosno povrat pozajmljenog novca, u dogovorenom roku.

- **Projektno financiranje**

Projektno financiranje je oblik financiranja koji sve više dobiva primjenu u suvremenoj praksi financiranja određenih poslovnih poduhvata, a to se posebno odnosi na ulaganje u postrojenje za proizvodnju električne i/ili toplinske energije zajednice obnovljivih izvora energije (OIE). Projektno financiranje predstavlja jedan od najkompleksnijih oblika kreditiranja radi ostvarivanja poslovnih projekata. Sredstva koja se ulažu su značajna, a rokovi za povrat investicija su dugoročni, što nosi sa sobom različite rizike. Projektno financiranje može se ostvariti putem financiranja od strane banaka, investicijskih fondova i privatnih fondova ili putem ugovornih aranžmana s kompanijama. Kod projektnog financiranja, financiranje ne

Supported by:

mora biti isključivo i u potpunosti u novcu; u pojedinim slučajevima može biti i u robi ili u drugim, uvijek vrijednosno izraženim koristima, potrebnim za realizaciju projekta.

- **Financijski lizing**

Posao financijskog lizinga je posao financijskog posredovanja koji obavlja davatelj lizinga i podrazumijeva da davatelj lizinga, zadržavajući pravo vlasništva nad predmetom lizinga, na primatelja lizinga prenosi, na određeno vremensko razdoblje, ovlaštenje držanja i korištenja predmeta lizinga, sa svim rizicima i svim koristima povezanim sa pravom vlasništva, a primatelj mu za to plaća lizing naknadu. Da bi se ovaj posao realizirao, potrebno je da je ispunjen barem jedan od sljedećih uvjeta:

1. Predmet leasinga je određen od strane primatelja leasinga.
2. Pravo vlasništva nad predmetom leasinga se prenosi s davatelja na primatelja leasinga istekom roka na koji je zaključen ugovor i po izvršenoj isplati ukupnog ugovorenog iznosa leasing naknade.
3. Primatelj leasinga ima ugovoreno pravo opcije otkupa predmeta leasinga po izvršenoj isplati ukupnog ugovorenog iznosa leasing naknade.
4. Primatelj leasinga ima pravo produženja roka trajanja ugovora o leasingu.
5. Razdoblje na koje se zaključuje ugovor o leasingu odgovara razdoblju u kojem se amortizira cijela ili najvažniji dio predmeta leasinga.

Financijski leasing je uređen Zakonom o financijskom leasingu, a davatelj financijskog leasinga mora imati odobrenje Narodne banke Srbije za obavljanje ovih poslova.

- **Poticaji**

Poticaji su oblik pomoći u financiranju realizacije poslovnih poduhvata od interesa za državu. Zakonom o korištenju obnovljivih izvora energije utvrđeno je da se poticaji koji se primjenjuju na proizvođače električne energije mogu primijeniti i na Zajednice OIE. Ovim zakonom su određeni sljedeći poticaji koje mogu koristiti Zajednice OIE:

1. Tržišne premije za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora (za postrojenja na obnovljive izvore energije odobrene snage 500 kW i više, osim za elektrane na vjetar čija je odobrena snaga 3 MW i više i osim za hidroelektrane koje imaju ograničenje maksimalno odobrene snage do 30 MW),
2. Feed-in tarife za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora (za mala postrojenja odobrene snage manje od 500 kW, osim elektrana na vjetar čija je odobrena snaga manja od 3 MW),
3. Tržišne premije za visokoefikasnu kogeneraciju (za postrojenja na obnovljive izvore energije odobrene snage 500 kW i više do 10 MW),

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

4. Feed-in tarife za proizvodnju električne i/ili toplinske energije iz obnovljivih izvora (za mala postrojenja odobrene snage manje od 500 kW)
5. Poticajne mjere za proizvedenu toplinsku energiju koje propisuju jedinice lokalne samouprave.

Poticaji mogu poprimiti sljedeće oblike, kao što su na primjer:

1. Besplatna dodjela dijela ili cjelokupnih financijskih sredstava za financiranje poslovnog poduhvata,
2. Poklanjanje opreme u cijelosti ili dijelom, potrebne za realizaciju poslovnog poduhvata,
3. Oslobođanje od poreza i/ili carina aktivnosti vezanih za realizaciju poslovnog poduhvata,
4. Poticanje učinkovitosti i efikasnosti poslovnog poduhvata, putem postupka aukcije za dodjelu sredstava.

- **Drugi tipovi financiranja**

Oblici financiranja Zajednica OIE mogu uključivati i kombinacije navedenih osnovnih modela, ali i druge metode, kao što su, na primjer, ugovori o energetske uslugama i slično.

- **GEFF**

Kreditna linija za zeleno financiranje (GEFF) je program Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD) koji osigurava sredstva za financiranje energetski učinkovitih tehnologija u kućanstvima - stanovima, obiteljskim kućama i stambenim zgradama, kao i za tvrtke koje grade ili prodaju iste. Program EBRD GEFF provodi se uz potporu Europske unije (EU), Saveznog ministarstva financija Austrije (BMF) i Investicijskog okvira za Zapadni Balkan (WBIF). GEFF krediti dostupni su u partnerskim bankama koje su pristupile programu.

Proces je vrlo jednostavan. Prije svega, potrebno je odabrati energetski učinkovitu tehnologiju, odnosno proizvod, u koji netko želi ulagati. Kako bi pomogao građanima u odabiru, program GEFF kreirao je online katalog energetski učinkovitih proizvoda „Selektor tehnologije“ u kojem se mogu pronaći proizvodi koji su najmanje 20% iznad standarda u pogledu energetske učinkovitosti. Sve proizvode provjeravaju i odobravaju neovisni inženjeri angažirani od strane EBRD-a. Nakon odabira željene tehnologije i dobivanja predračuna od dobavljača, sljedeći korak je podnošenje zahtjeva za GEFF kredit. Postupak odobravanja je isti kao i za sve ostale standardne bankovne kredite.

GEFF krediti prvenstveno su namijenjeni za obnovu kućanstva, ali se mogu koristiti i u procesu izgradnje kuća.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Zahvaljujući popisu proizvoda na „Tehnološkom selektoru“ svi korisnici kredita mogu biti sigurni da ulažu u uistinu energetske učinkovite proizvode, koji će povećati energetske učinkovitosti njihovog kućanstva, smanjiti troškove energije, povećati kvalitetu života i vrijednosti nekretnina, ali i utjecati na smanjenje emisije štetnih plinova u okoliš. Dodatna prednost GEFF kredita su financijski poticaji koje daje EU.

U sklopu GEFF programa Europske banke za obnovu i razvoj, razvijen je online kalkulator energetske učinkovitosti kako bi građani Srbije saznali koliko energije i novca mogu uštedjeti primjenom željenih visokoenergetski učinkovitih tehnologija. Ovaj vrlo jednostavan alat omogućuje vlasnicima stanova i kuća da samostalno i u samo nekoliko koraka izračunaju potencijalne financijske uštede te saznaju uz pomoć kojih tehnologija mogu povećati energetske učinkovitosti doma i smanjiti onečišćenje zraka.

Sve energetske učinkovite tehnologije koje podržava GEFF karakteriziraju visoka pouzdanost, niski operativni troškovi, besplatni izvor energije (npr. sunčeva svjetlost za PV sustave, ili zrak ili tlo za dizalice topline), minimalno održavanje i jednostavna instalacija. Također, ne stvaraju buku i ne zagađuju okoliš te daju mogućnost uvođenja električne energije na mjesta gdje bi to inače bilo financijski neisplativo ili čak neizvedivo. Također, ove zelene tehnologije mogu se financirati kroz program GEFF uz poticaj do 20%, odnosno do 35% iznosa investicije za zajedničke stambene zgrade.

Financiranje putem GEFF-a odvija se putem lokalnih partnerskih financijskih institucija (PFI) koje koriste kreditnu liniju za financiranje zajmoprimaca koji ispunjavaju utvrđene kriterije prihvatljivosti za ulaganja u prihvatljive projekte [8].

3.4. Donacije

Donacije u kontekstu energetske zajednice predstavljaju financijske doprinose koje dobrovoljno daju pojedinci, organizacije ili subjekti za potporu razvoju i radu energetske zajednice. Te se donacije obično daju bez ikakvih očekivanja u smislu izravnih financijskih povrata ili vlasničkih udjela u projektu, premda je moguće javno priznanje donatora.

Ukoliko zakonska forma zajednice to dopušta, donacije mogu biti vitalni izvor financijske potpore, osobito u njihovim ranim fazama kada osiguravanje tradicionalnog financiranja može biti izazovno. Donacije mogu pomoći u pokrivanju različitih troškova projekta, kao što su kupnja opreme, instalacija ili održavanje. Kako bi potaknuli donacije, energetske zajednice mogu se uključiti u širenje javnosti, kampanje podizanja svijesti i partnerstva s lokalnim tvrtkama ili institucijama koje dijele njihovu misiju.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

4. Ostale vrste financiranja

Uz 3 spomenuta glavna načina financiranja – kredita, kapitala i bespovratnih sredstava, postoje određeni alternativni načini financiranja.

4.1. Grupno financiranje

Grupno financiranje, poznato i kao "*crowdfunding*", obično se odnosi na proces u kojem veći broj ljudi online investira u određeni projekt. Nakon što se projekt postavi na odgovarajuću online platformu za grupno financiranje, investitorima je omogućeno da samostalno odaberu žele li podržati projekt.

Grupno financiranje kombinira financijski i marketinški aspekt projekta te uspješno kompenzira nedostatke tradicionalnih metoda financiranja. Osim toga, može biti od izuzetne važnosti za projekte s pozitivnim društvenim ili okolišnim utjecajem, kao što su energetske zajednice.

Crowdfunding se dijeli na nekoliko modela financiranja:

- Model vlasničkih udjela

Kod grupnog financiranja temeljenog na vlasničkim udjelima investitori za svoj ulog dobivaju vlasnički udio u investiciji, a s tim udjelom mogu ili ne moraju biti povezana i glasačka prava. Ovaj način financiranja predstavlja crowd investiranje.

- Zajmovni model

Zajmovni model grupnog financiranja se bazira na mikro-zajmovima između zajmodavca i zajmoprimca. Unutar zadanog vremenskog perioda pokretač energetske inicijative investitorima vraća prikupljeni iznos uvećan za minimalnu kamatu ostvarenu kroz uspješnu provedbu projekta.

- Nagradni model

U nagradnom modelu financiranja investitori ne dobivaju povrat ulaganja u obliku kapitala već dobivaju predodređene nagrade, koje pokretač projekta postavlja na odabranu online platformu. Nagrade mogu biti različitih oblika, i obično se dijele na proizvode/usluge ili priznanja, no vrlo su podložne prilagođavanju projektu.

- Donacijski model

Donacijsko financiranje predstavlja model u kojem investitori doniraju novac u određeni projekt bez očekivanja ikakve kompenzacije, bilo nagradne ili vlasničkog udjela.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

4.2. Jamstva

Jamstvo je obveza koju je preuzela organizacija koja podržava određeni projekt, jamčeći da će pokriti dugove ukoliko ih EZG ne može samostalno podmiriti. Dakle, jamstvo djeluje kao polica osiguranja kada se pozajmljuju znatni iznosi sredstava ili kada se radi o aktivnostima koje bi mogle rezultirati negativnim novčanim saldom, kao što je opskrba električnom energijom.

4.3. Javno-privatna partnerstva

Proizvodnja obnovljive energije je lokalni pothvat koji uključuje lokalna postrojenja za proizvodnju, aktivno sudjelovanje građana iz lokalne zajednice te nužnu potporu na lokalnom nivou.

To javnu lokalnu vlast čini prirodnim partnerima energetske zajednice. Upravo javna lokalna vlast može pružiti podršku energetske zajednicama koje traže bankovne zajmove kroz jamstva, ili pak mogu ponuditi početno financiranje ili djelovati kao posrednici za nacionalne programe potpore, čime se potiču javno-privatna partnerstva unutar sektora energetske zajednice [9].

4.4. Mezzanine financiranje

Mezzanine financing je vrsta hibridnog financiranja između dužničkog i vlasničkog financiranja. Naime, ono se otplaćuje uz ugovorenu kamatnu stopu poput klasičnog kredita, no ti se zajmovi mogu pretvoriti u kapital u slučaju da projekt ne uspije otplatiti dug.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

5. Odnos financiranja i vlasništva

Financiranje igra značajnu ulogu u omogućavanju realizacije projekata građanske energije, dok vlasništvo definira tko ima kontrolu nad tim projektima i pravo na sudjelovanje u odlukama. Način financiranja EZG izravno utječe na strukturu vlasništva. Štoviše, pri osnivanju zajednice, središnji fokus bi trebao biti upravo opseg kontrole koji se eventualno mora prepustiti zauzvrat za neke resurse, budući da izbor financiranja za EZG ima posljedice na razinu kontrole.

Preporučljivo je pridržavati se dva temeljna načela [10]:

- Načelo autonomije, koje savjetuje energetske zajednicama da zadrže svoju neovisnost o vanjskim entitetima.
- Načelo demokratske kontrole, koje osigurava transparentno upravljanje zajednicom.

U širem smislu, kapitalno financiranje obično uključuje predavanje vlasništva ili prava kontrole u energetske zajednice građana, dok zaduživanje i subvencije ne zahtijevaju dijeljenje kontrole. U tablici niže su sažete informacije oko odnosa financiranja i vlasništva [11].

Tablica 1. Financiranje i vlasništvo

	Kapitalno financiranje	Zaduživanje	Subvencije i potpore
Tko može investirati?	Građani, općine, MSP	Banke, građani, općine, MSP	Javna tijela, dobrotvorne organizacije, fondovi, tvrtke, građani
Investitor postaje član	Da	Ne	Ne
Što investitor dobiva zauzvrat?	Pravo kontrole nad organizacijom i/ili udio u dobiti (dividenda).	Financijska naknada za posuđivanje kapitala i prihvaćanje rizika (kamate)	Ništa* *U financijskom smislu. Davatelj potpore može dobiti javno priznanje/reputaciju. Indirektno može pogodovati ako

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

			dobije smanjenje poreza na račun potpore
Prednosti u odnosu na druge oblike	Fleksibilnije Beskamatno Kontrola ostaje među članovima zajednica	Više potencijalnih investitora Brzo pružanje kredita Učinkovitost poluge na niskoj razini interes	Bespovratno financiranje
Rizik za investitora	Velik – zadnji za otplatu u slučaju propalog projekta	Srednji – krediti se prvi otplaćuju	-

S obzirom na navedene kombinirane sheme financiranja, u nastavku donosimo osvrt i prijedlog kombiniranog financijskog instrumenta autora Juričić i Medved nastao na temelju analiza brojnih projekata ulaganja u krovne i zemaljske fotonaponske elektrane.

Tablica 2. Moguća obilježja kombiniranog financijskog instrumenta [12]

Opis	Vrijednost	Namjena
Grant komponenta	15%	Analize, projektiranje, nabava
Dužnička komponenta	85%	Kapitalna vrijednost
Isplata grant komponente		Nakon provedenog ulaganja i verifikacije ušteda
Dospjeće dužničke komponente		Minimum 10 godina

Prema mišljenju autora Juričić i Medved [12]: „*udio bespovratnog granta mogao bi biti do 15% (za namirenje troškova osnivanja zadruge, izradu projekata i slično) te zajma najmanje 85%. kako bi se osigurala likvidnost poslovanja projekta (energetske zadruge), tj. stanje u okviru kojega se iz ostvarenih ušteda u cijelosti namiruju dospjele obveze prema tužim dužničkim izvorima financiranja (komercijalni kredit i financijski instrument EU) razdoblje otplate trebalo bi biti ne manje od 10 godina. Udio kombiniranih financijskih instrumenata EU u ukupnim izvorima financiranja mogao bi biti najmanje 50%.*“

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Ovaj odnos između financiranja i vlasništva ključan je za održivost i uspjeh energetske zajednice građana jer utječe na ravnotežu između privlačenja potrebnih sredstava i očuvanja projekata demokratskog i lokalnog upravljanja.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

6. Financijski plan

Energetske zajednice građana prije svega trebaju težiti održavanju svoje autonomije i demokratske prirode. Iz prethodnog poglavlja je jasno da je u ranom stadiju osnivanja EZG potrebno posložiti financijski plan, odnosno način financiranja EZG, budući da financiranje direktno i indirektno utječe na mnoge aspekte, uključujući strukturu vlasništva.

Financijski plan se sastoji od tri ključne komponente [10].

Prvi segment uključuje jednostavno usklađivanje financijskih zahtjeva s potencijalnim izvorima. Nadalje slijedi analiza novčanog tijeka, koja se fokusira se na dnevne fluktuacije na bankovnom računu zajednice. Dakle, tzv. “*cash flow*” analiza prati dnevne financijske transakcije, uključujući priljeve i odljeve. Bitno je predvidjeti očekivane prihode i rashode za buduća razdoblja, s mjesečnim prognozama u početnoj godini i proširenijim prognozama u narednim godinama.

Završni dio predstavlja plan prikupljanja sredstava. Ovaj dio opisuje kako se namjeravaju osigurati potrebna sredstva i nudi transparentnost u vezi sa statusom prikupljanja sredstava. Bavi se pitanjima kao što su podrijetlo sredstava, njihova potvrda, distribucija iz svakog izvora i uvjeti vezani za sredstva (npr. kamatne stope i uvjeti otplate).

Energetske zajednice se primarno oslanjaju na privatna ulaganja članova za financiranje projekata. Od ključne je važnosti uspostaviti strategiju prikupljanja sredstava za prikupljanje sredstava od članova lokalne zajednice. Ovaj pristup osigurava transparentnost u pogledu statusa financiranja i omogućuje članovima da učinkovitije planiraju tekuće projekte.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

7. Financijski izazovi i prepreke

Premda su izvori financiranja brojni, i dalje postoje brojne prepreke i izazovi u pri dobivanju sredstava.

Većina shema financiranja nije prilagođena potrebama EZG, niti su specifično orijentirani na EZG, već na blisko povezana područja kao tehnologije obnovljive energije, energetske učinkovitost i sl. Složeni procesi dodjele bespovratnih sredstava sprječavaju skupine s ograničenim tehničkim i organizacijskim kapacitetom da sudjeluju.

Također, pristup bespovratnim sredstvima iz fondova za regionalni razvoj ovisi o planovima i strategijama utvrđenim na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini javne vlasti. Ti planovi nisu uvijek transparentni, dobro poznati ili pod dovoljnim utjecajem civilnog društva.

Druge dimenzije, a ne samo ponuda sredstava, također predstavljaju izazove. Strana potražnje može biti jednako prepreka, uključujući pitanja kao što su ograničeni pristup informacijama, kapacitet za izradu poslovnih planova i pravni oblici koji utječu na financiranje. U nekim slučajevima nedostatak prihvaćanja proizlazi iz skepticizma u pogledu kooperativnih modela ili načela ekonomije dijeljenja, što je posebno vidljivo u zemljama srednje i istočne Europe sa socijalističkom poviješću [13].

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

8. Primjeri dobre prakse

8.1. Vjetroelektrana zajednice Templederry

Vjetroelektrana Templederry Community Windfarm, smještena u okrugu Tipperary u Irskoj, značajan je primjer inicijative za obnovljivu energiju koju pokreće zajednica. Razvijen je i u vlasništvu je Templederry Wind Cooperative, organizacije lokalne zajednice.

Vjetroelektrana Templederry Community Windfarm sastoji se od dvije vjetroturbine zajedničkog kapaciteta 4,6 MW koje opskrbljuju strujom 3500 domova u Irskoj.

Projekt je pokrenut je kao odgovor na interes lokalne zajednice da doprinese proizvodnji čiste energije i smanjenju emisije ugljika. Vjetroelektrana ne samo da proizvodi čistu električnu energiju, već i kanalizira značajan dio svojih prihoda natrag u lokalnu zajednicu kroz fond zajednice. Ovaj fond podupire razne lokalne projekte, inicijative održivosti i obrazovne programe, što predstavlja izvrstan primjer kako zajednica može raditi zajedno za ekološku i gospodarsku koristi.

U nastavku je donesena inovativna kombinacija izvora financiranja vjetroelektrane koja uključuje privatno, javno i financiranje zajednice [14].

Izvor financiranja	Vrijednost
Dionice od 1.000 EUR (29 lokalnih investitora/dioničara)	29.000 EUR
LEADER bespovratna sredstva	cca 200.000 EUR
Kapitalno financiranje (shema olakšica poreza na dohodak i Feed-in Tariff)	1,2 mil EUR
De Lage Landen zajam	4,8 mil EUR
Financiranje izgradnje od Enercon - njemački dobavljač turbina (otplaćeno iz zajma De Lage Landen)	/
Dodatne dionice Tipperary Energetska Agencija (+ pružanje tehničkih i financijskih savjeta	/
Ukupna vrijednost projekta:	6,2 milijuna eura

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Očekivanja od projekta su generacija 1-1,4 mil EUR/god za lokalnu zajednicu. Umjesto dividendi, prihod se reinvestira i ostaje u lokalnoj zajednici za nove projekte – solarne farme (3 x 20MW).

Nakon postavljanja prve vjetroturbinе 2012. godine, Templederry vjetroelektrane zajednice su prerasli u Community Power inicijativu, te su postali 1. Irski opskrbljivač električnom energijom zajednice.

Community Power inicijativa:

- Kupuje električnu energiju proizvedenu iz OIE od malih/mikro hidro/vjetroelektrana diljem Irske
- Prodaje energiju zajednicama i širem tržištu (ugovori bez klauzule o prijevremenom raskidu)
- Podržava nove projekte obnovljive energije u vlasništvu zajednice [15].

8.2. ZEZ mikrozajmovi

Zelena energetska zadruga (ZEZ) je 2018. godine pokrenula prvu inovativnu kampanju za mikrozajmove putem grupnog financiranja za solarne elektrane u Hrvatskoj. Zbog restriktivnog zakonodavstva u Hrvatskoj, ZEZ nije mogao prikupljati kapital za proizvodne projekte putem članarina. Ukupna investicija od 50.000 eura prikupljena je u 10 dana za prvu elektranu, te u 2 dana za drugu. Građani-investitori, davatelji mikrozajmova, ostvaruju godišnji povrat na ulaganje u iznosu od 3,5% ili 4%, ovisno o elektrani u koju su uložili. Potaknuti primjerom dobre prakse, u 2022. godini Cresko-lošinjski arhipelag (HR) pokrenuo je kampanju grupnog financiranja kako bi prikupio financijska sredstva za kupnju zemljišta i pripremu projektne dokumentacije za solarnu elektranu Filozići. Kampanja je imala cilj prikupiti 65.000 eura tijekom 2 mjeseca, ali uspjela je prikupiti više od 100.000 eura u samo 3 tjedna [16].

8.3. Som Energia energetska zadruga

Som Energia je španjolska energetska zadruga koja je predstavila inovativan pristup osiguravanju početnog kapitala za nove projekte. Njihova kampanja pokrenuta je na web stranici zadruge, a postupak prikupljanja sredstava ostaje otvoren, bez fiksnog ciljanog iznosa. Crowdfunding sustav prvenstveno temelje na članskom ulaganju kroz dvije opcije:

- Kupnja zadružnih udjela za članstvo (1 udjel iznosi 100€ uz dividendu od cca 3%), a zadruga nudi jamstvo otkupa.
- Stjecanje participativnih vrijednosnih papira, koji se ulažu tijekom razdoblja od 5 godina za potporu novim zadružnim projektima, s očekivanim povratom ulaganja od 5%.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Za financiranje projekta Picanya, Som Energia je prikupila sredstva kroz crowdfunding inicijativu samo za članove, koristeći svoju namjensku online platformu. Uspostavili su dvije široko korištene metode financiranja:

- Dobrovoljni doprinos: Nudi promjenjivu kamatnu stopu, trenutno 3%. Članovi mogu povući sredstva tri mjeseca unaprijed, u ukupnom iznosu od 2 milijuna eura.
- Zajam: Omogućuje fiksnu kamatnu stopu od 5% i uključuje petogodišnju fiksnu obvezu financiranja u iznosu od 1,6 milijuna eura. Moguće je prijevremeno povlačenje uz kaznu koja je jednaka jednogodišnjem prihodu od kamata.

Projekt zadruge Som Energia pokrenut je u Španjolskoj u prosincu 2010. godine i danas broji preko 80000 članova. Uspjeh ove inicijative može se pripisati njihovom učinkovitom korištenju društvenih medija [17].

8.4. Projekt „Čista energija i energetska efikasnost za građane“

Projekt „Čista energija i energetska efikasnost za građane“ predviđa dodjelu bespovratnih sredstava za provedbu mjera energetske obnove kućanstava na području jedinica lokalne samouprave s kojima je Ministarstvo sklopilo ugovor o sufinanciranju programa energetske obnove. Bespovratna sredstva koja će biti dodijeljena građanima osigurana su u suradnji sa Svjetskom bankom i jedinicama lokalne samouprave, te će se dodjeljivati putem javnih poziva koje će objavljivati jedinice lokalne samouprave. Poslovni subjekti i građani moći će se prijavljivati tijekom cijele godine, odnosno do iscrpljenja osiguranih sredstava. Osnovni cilj projekta je poticanje ulaganja u poboljšanje energetske efikasnosti i primjenu "čistih energija", kao i širenje svijesti o potrebi racionalnog upravljanja energijom. U provedbi projekta posebna pažnja posvećuje se transparentnosti te jasnom i pravodobnom informiranju svih zainteresiranih strana.

Projekt "Čista energija i energetska efikasnost za građane u Srbiji" (SURCE), financiran od strane Međunarodne banke za obnovu i razvoj (EBRD), a provodi ga Ministarstvo rudarstva i energetike Republike Srbije, izravno će koristiti građanima 131 lokalne samouprave u Srbiji. Cilj projekta je povećati stupanj energetske efikasnosti, poboljšati dostupnost i pristupačnost učinkovitijoj energiji za kućanstva, omogućiti uspostavu održivog grijanja te instalaciju krovnoh solarnih fotonaponskih panela u kućanstvima u Srbiji. Također, projekat ima za cilj stvaranje održivog modela financiranja vezanog uz dobivanje mogućeg rješenja koje bi omogućilo upotrebu čiste energije u kućanstvima - predstavlja ključne korake prema poboljšanju kvalitete zraka, smanjenju energetske siromaštva i podršci Srbiji u njezinoj težnji da smanji emisiju ugljičnog dioksida. Projekt se provodi u skladu s operativnim politikama Svjetske banke, uključujući politike zaštite okoliša i društvenih pitanj

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Zaključak

Financijske mogućnosti energetske zajednice su raznolike i uključuju više načina za dobivanje sredstava i potpore. Unatoč tome, neke države poput Hrvatske, još uvijek nemaju niti jednu funkcionalnu energetske zajednice građana. To znači da je na Europskoj razini potrebno izvršiti puni prijenos europske direktive IEMD te uspostaviti čvrsti regulatorni okvir koji omogućuje EZG u državama članicama, uključujući pružanje financijskih alata i informacija.

S obzirom na to da je riječ o lokalnom pokretu, politički donositelji odluka na nacionalnoj razini moraju raditi na stvaranju poticajnog pravnog okvira koji će promicati i olakšati razvoj energetske zajednice građana unutar njihova nacionalnog konteksta. Osim toga, važno je educirati lokalnu zajednicu i općine o konceptu građanske energije kako bi se potaknula svijest i interes za takve projekte.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Izvori

- [1] <https://main.compile-project.eu/products/coolkit/financing/>
- [2] <https://razvoj.gov.hr/eu-fondovi-2021-2027/4851>
- [3] <https://friendsoftheearth.eu/wp-content/uploads/2022/09/Energy-Communities-in-the-EU-opportunities-and-barriers-to-financing.pdf>
- [4] <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-klimatske-aktivnosti-1879/modernizacijski-fond/9095>
- [5] <https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2022/11/PKK-2021-2027.pdf>
- [6] <https://www.fzoeu.hr/hr/nacionalni-javni-pozivi-i-natjecaji/1367>
- [7] <https://mingor.gov.hr/javni-pozivi-i-natjecaji-7371/javni-pozivi-i-natjecaji-ministarstva/otvoreni-javni-pozivi-i-natjecaji/7390>
- [8] <https://ebrdgeff.com/serbia/rs/#>
- [9] <https://www.sscale203050.eu/wp-content/uploads/2022/12/SCCALE-Municipal-Guide-Final-view.pdf>
- [10] <https://www.rescoop.eu/toolbox/compile-toolkit-financing-guide>
- [11] https://www.sscale203050.eu/wp-content/uploads/2023/02/SCCALE203050_financingguide_energycommunities.pdf
- [12] https://media.licdn.com/dms/document/media/C4D1FAQGTX79dHIVLUw/feedshare-document-pdf-analyzed/0/1675329947600?e=1697673600&v=beta&t=qx0x7BDHwI9qR6TrnxX_XDyoIREhQb5zYoT9Qdu0-X8
- [13] <https://friendsoftheearth.eu/wp-content/uploads/2022/09/Energy-Communities-in-the-EU-opportunities-and-barriers-to-financing.pdf>
- [14] <https://www.interregeurope.eu/good-practices/templederry-community-wind-farm>
- [15] <https://communitypower.ie/our-story/>
- [16] <https://www.sscale203050.eu/wp-content/uploads/2022/12/SCCALE-Municipal-Guide-Final-view.pdf>
- [17] <https://energycommunityplatform.eu/wp-content/uploads/2022/05/Financial-Handbook-for-REScoops-English.pdf>